https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2020.29.14
УДК 32.001:316 (477)

Горбатенко Ірина Анатоліївна,
кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
jacob59@ukr.net; ORCID: 0000-0002-8315-3752

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ У ПОЛІТИЦІ: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ І НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

У пропонованій статті охарактеризовано основні детермінанти професіоналізму в політиці та деякі напрями його забезпечення в сучасній Україні. На основі ідей Н. Макіавеллі і М. Вебера з'ясовано контроверсійний характер впливу інтелектуальних здобутків на специфіку сучасної політичної діяльності. Розглянуто об'єктивні та суб'єктивні характеристики політичного професіоналізму. Політика як суспільний феномен виявляється у двох взаємодіючих вимірах – об'єктивному й суб'єктивному. З'ясовано, що суб'єкт політичної діяльності, з одного боку, залежний від суспільства та об'єктивних обставин, у яких відбувається його розвиток на певному історичному етапі (запитами й вимогами громадської думки, реальними потребами й інтересами соціальних груп та ін.), з іншого – його діяльність обумовлена суб'єктивними характеристиками, особистими якостями (умінням досягати поставлених цілей, досвідом державотворчої діяльності, дотриманням моральних і правових норм, організаторських здібностей). Визначено можливості й перспективи реального втілення політичного професіоналізму як невід'ємної складової модернізації українського суспільства, що передбачає поєднання науки й освіти в цілісний комплекс знань у системі підготовки на базі вищої освіти фахівців-політологів; зосередження зусиль навколо проблеми відповідності обраного фаху та внутрішньо зумовленого покликання конкретно взятої особистості з належним стимулюванням талановитих студентів; формування соціально свідомих суб'єктів політики, удосконалення їх професійних та лідерських якостей.

Ключові слова: *політичний професіоналізм, макіавеллізм, раціональна бюрократія, політична наука і освіта, професійне покликання, свідомий суб'єкт політики.*

Вступ. В умовах прискореної трансформації від авторитаризму до демократії на пострадянському просторі, в тому числі й в Україні, склалася досить ризикована тенденція – ставлення до політики як до загальнодоступної справи. Цим зумовлено панування непрофесіоналізму і навіть відвертого дилетантизму в одній із найскладніших та найвідповідальніших сфер людської діяльності. Зважаючи на цю небезпечну тенденцію, вчені-політологи та представники інших соціально-гуманітарних наук вважають, що забезпечення професіоналізму повсякденної діяльності передбачає відхід від стереотипу, згідно з яким призначенням осіб, задіяних у сфері політики, є завоювання, утримання й використання влади. Зокрема, А. Торкунов (1999) справедливо зазначає: «Саме життя по-новому ставить завдання у сфері підготовки компетентних політиків, політичних консультантів і аналітиків. Відповідно оновлення підходів потребує і наукова робота у пов'язаній із цим галузі політології» (с. 5). Зважаючи на це, актуальною науковою і практичною проблемою є з'ясування характеру і можливостей забезпечення реального фахового впливу на процеси державотворення, утвердження демократичної політичної культури, ефективної взаємодії влади і громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми професіоналізму в політиці в різні часи привертали увагу такі відомі західні вчені як Х. Арендт, Р. Арон, М. Бердяєв, М. Вебер, Д. Гелд, І. Кант, Н. Макіавеллі, М. Фуко, К. Ясперс, та ін. Серед українських вчених слід відзначити праці таких вчених як О. Бабкіна, В. Бебик, О. Валевський, І. Воронов, Ф. Кирилюк, В. Корнієнко, О. Кукуруз, Є. Мулярчук, А. Пахарєв, В. Ребкало, Ф. Рудич, В. Смірнова та ін. Зазначені вчені відстоюють наукові позиції, згідно з якими політика є: мистецтвом узгодження різноспрямованих суспільних інтересів, засобом

підвищення рівня життя населення; механізмом визначення перспектив та напрямів суспільного розвитку, узгодження елементів традиції та модернізації; чинником забезпечення ефективності управління суспільно-політичними процесами в різних галузях людської життєдіяльності; джерелом пізнання світу й саморозвитку особистості, системного опанування сукупного соціального досвіду; чинником взаємодії влади і громадянського суспільства, підготовки та рекрутування кадрів для управління державою.

Спираючись на дослідницький потенціал попередніх здобутків, у якості **мети** статті слід визначити осмислення ключових характеристик професіоналізму в політиці та виявлення основних напрямів забезпечення ефективної, соціально значимої діяльності суб'єктів політики в сучасній Україні. До основних **завдань** дослідження віднесено: з'ясування впливу інтелектуальних здобутків у дослідженні політики на специфіку сучасної політичної діяльності; виявлення об'єктивних і суб'єктивних характеристик політичного професіоналізму; визначення можливостей і перспектив реального втілення політичного професіоналізму як невід'ємної складової модернізації українського суспільства.

Результати та дискусії. Вагомий вплив на проблему професіоналізму політичної діяльності справили праці італійського мислителя Н. Макіавеллі, який досить вдало узагальнив досвід державотворчої діяльності епохи Відродження. Не заперечуючи професійного характеру його практичних порад, слід зазначити, що вони виправдовуються часом, у рамках якого відбувалися життя і діяльність Н. Макіавеллі, й, в основному, є неприйнятними для сучасного демократичного правління. Насамперед ідеться про наскрізний імператив творчості мислителя, згідно з яким «мета виправдовує засоби». Зокрема, на переконання Н. Макіавеллі, зло у політиці за певних умов можна виправдати запобіганням ще більшому злу, а необхідність утримання влади чи досягнення благих цілей допускає застосування інтриг, аморальних вчинків, демагогії, віроломства. Обґрунтовуючи політичне мистецтво управління, Н. Макіавеллі доходить висновку, що основою політики є не християнська мораль, а вигода і сила, критерієм ефективності – користь держави. Безумовно, Н. Макіавеллі був людиною свого часу й цілком справедливо вчені відзначають його заслуги в глибокому аналізі політичної влади з патріотичних позицій. Разом з тим, саме від його ідей похідне таке негативне явище, як макіавеллізм. Ф. Бурлацький (2002) стосовно нього відзначає: «У цьому слові зійшлося все найгірше, найогидніше, що можна побачити, сказати й подумати про жорстокість і лицемірство, безпринципність і хитрість, підступність і брехливість політичної людини, політичної влади. Слово «єзуїт» звучить менш одіозно» (с. 11). А отже, слід постійно пам'ятати про ті трагедії, які зумовило домінування макіавеллізму в політиці тоталітарних і авторитарних режимів XX ст. й, відповідно, відмовитись від екстраполяції пов'язаних з ним засобів на практичне здійснення політики в умовах демократичного правління.

Значно ближчою до сучасної моделі утвердження професіоналізму в політиці є позиція німецького мислителя початку XX ст. М. Вебера. Згідно його підходу, існує два способи зробити політику своєю професією: 1) «жити для політики»; 2) «жити за рахунок політики» (Вебер, 2018, с. 653). М. Вебер звертає увагу на необхідність формування на всіх рівнях ділової компетентності на основі прозорих і загальнозрозумілих правил і процедур з метою досягти рівня, за якого представники істеблішменту підпорядковуються не тій чи іншій особі, а закону. Оскільки Україна з 2014 р. зробила остаточний вибір, спрямований на інтеграцію до неперехідних цінностей західної цивілізації, варто звернути увагу на основоположну позицію М. Вебера, сформульовану ним у праці «Протестантська етика і дух капіталізму»: «Узагалі держава як політичний інститут з раціонально розробленою «конституцією», раціонально обґрунтованим правом й орієнтованим на раціонально визначені засади і «закони» правлінням спеціалістів-чиновників саме в такому співвідношенні специфічних ознак відома лише Заходу, хоча певні зародки всього цього були і в інших країнах» (Вебер, 2003, с. 28). А значить ми маємо докласти зусиль, аби засвідчити відповідність нашого вибору західноєвропейським політичним цінностям, однією з яких є раціонально-легальна влада, що спирається на професійну бюрократію з

домінуванням чітко розмежованих компетенцій, правил, процедур, контролю, процесу ухвалення ефективних рішень.

Якщо розглядати політику як професію, варто насамперед з'ясувати поняття останньої. В українській соціології «професія» визначається як «сталий і порівняно широкий різновид трудової діяльності, що передбачає певну сукупність теоретичних знань і практичних навичок, набутих у результаті навчання, досвіду роботи» («Професія», с. 436). Якщо зазначені критерії не витримуються у підходах до професійної діяльності, тоді не виключені ризики і втрати, які обертаються негативними наслідками. Причому ціна помилок у політиці є надзвичайно високою, значно вищою, ніж в інших сферах. Політичні помилки здатні потягти за собою серйозні проблеми в фінансовій, економічній, банківській, військовій та інших ключових суспільних сферах. Проаналізувавши різні спрямування в діяльності фахівця у сфері політики, яким у сучасних умовах все частіше є політолог, О.Кукуруз (2020) зазначає: «Зрозуміло, що вплив політологів на розвиток країни загалом і на розробку й реалізацію політики і права зокрема, залежатиме від виду його діяльності. Різним буде вплив політолога, який працює педагогом, консультантом політичної партії, співробітником органу центральної влади чи місцевого самоврядування. Однак їхні функції однаково важливі, якщо в основу їх діяльності закладено об'єктивність і корисність для суспільства, так як це випливає з кваліфікаційних характеристик професії «політолог»» (сс. 145–146).

Політика як суспільний феномен виявляється у двох взаємодіючих вимірах – об'єктивному й суб'єктивному. Вона відзначається мінливістю й суперечливістю, особливо в періоди трансформаційних процесів. Отже, суб'єкт політичної діяльності, з одного боку, залежний від суспільства та об'єктивних обставин, у яких відбувається його розвиток на певному історичному етапі, з іншого – його діяльність обумовлена суб'єктивними характеристиками, особистими якостями. Об'єктивні детермінанти пов'язані з конкретними умовами, в яких здійснюється політична діяльність певного суб'єкта, запитами й вимогами громадської думки, реальними потребами й інтересами соціальних груп, що складаються на тому чи іншому етапі розвитку держави. Суб'єктивні чинники похідні від індивідуальних якостей політичного лідера чи державного діяча – уміння досягати поставлених цілей, досвіду державотворчої діяльності, дотримання моральних і правових норм, організаторських здібностей. Незнання об'єктивних і суб'єктивних чинників та їх недооцінка на практиці зумовлює різного роду протиріччя, кризові явища та процеси.

Деякі дослідники серед індивідуальних якостей політика виділяють інтуїцію, яка «є частиною механізму творчої політичної діяльності й прослідковується в здатності як «цілісного охоплення» умов проблемної політичної ситуації, так і передбачення можливих сценаріїв і результатів її розвитку» («Интуиция», с. 172). Інтуїцією зазвичай вважається знання, що виникає спонтанно, без усвідомлення шляхів та умов його здобуття. Разом з тим це знання зазвичай постає з попереднього досвіду, професіоналізму певного суб'єкта й таїться до пори в глибинах його підсвідомості, досить часто слугуючи первісним поштовхом до усвідомленої політичної дії. Інтуїція дозволяє долати існуючі стереотипи, формувати інноваційне знання. Так чи інакше, безсумнівним є те, що професійна інтуїція є необхідною складовою політичної творчості й допомагає задіяти потенціал неусвідомленого, прихованого знання, віднайти інноваційні моделі прийняття політичних рішень, розкрити особливості типових і нестандартних явищ і процесів.

У вітчизняних політологічних дослідженнях політична діяльність досі не отримала належного системного аналізу. Звідси постає необхідність осмислення й урахування в процесі забезпечення професійного підходу до політики особистісного, психологічного та морального аспектів, які формують зміст і форми її реалізації. Згідно досліджень науковців і досвіду забезпечення політики розвинених країн, для політичної діяльності демократичного спрямування важливими є мотивація (зацікавленість суб'єктів політики в реалізації суспільно значимих цілей), підбір компетентних кадрів (зазвичай на конкурсній основі), відповідальність (політична і юридична), контроль за процесом і результатами діяльності посадових осіб. Тоді як проблеми становлення української демократії значною мірою

пов'язані з домінуванням у соціокультурній сфері традиційних елементів над модернізаційними. Це породжує дилетантизм у політиці, нічим не підтверджені популістичні обіцянки на виборах, корупцію у вищих ешелонах влади. Гостро необхідною є потреба в якісно новому типі професіоналів-політологів, здатних оволодіти міждисциплінарними теоретичними і прикладними знаннями – правовими, соціологічними, процедурними.

Спираючись на вище визначені характеристики професіоналізму політичної діяльності, вважаємо, що до основних напрямів його забезпечення в сучасних умовах демократичного реформування українського суспільства слід віднести: поєднання науки і освіти в цілісний комплекс знань у системі підготовки на базі вищої освіти фахівців-політологів; зосередження зусиль навколо проблеми відповідності обраного фаху та внутрішньо зумовленого покликання конкретно взятої особистості із належним стимулюванням талановитих студентів; формування соціально свідомих суб'єктів політики, удосконалення їх професійних та лідерських якостей.

Політична наука і освіта в сучасних умовах покликані відігравати значну роль як цілісна науково-навчальна система стимулювання процесів державотворення і становлення громадянського суспільства. У процесі підготовки фахівців-політологів варто основні зусилля зосередити на утвердженні знань, спрямованих на утвердження громадянськості та подолання кризи ідентичності з поглибленим висвітленням специфіки функціонування транзитного суспільства та забезпеченням відповідності суми теоретичних знань майбутній фаховій практично-політичний діяльності. Характеризуючи роль політичної науки і освіти в житті країни, українські вчені зазначають: «Метою політичної науки і освіти, її наслідком постає громадянин демократичної держави, член громадянського суспільства, особа, яка відчуває й цінує свою свободу, здатна сама обирати собі пріоритети в житті, має простір для такого вибору, право на помилку в ньому і шанс на її виправлення, яка усвідомлює цінність людської гідності й сталих суспільних взаємозв'язків та функцій, спроможна їх захищати й відстоювати» (Шемшученко та ін., 2004, с. 508). Зазначене передбачає забезпечення соціального престижу політології через підвищення оплати праці наукових працівників і викладачів вузів, поглиблення професійних зв'язків із зарубіжними політологами, розширення каналів постійної комунікації між суб'єктами політичної науки і політичної освіти, органічне поєднання можливостей теоретичної та прикладної політології у процесі реформування українського суспільства.

У складний історичний період перетворення українського суспільства особливу увагу необхідно звертати на людей, які мають покликання і пристрасть до власної фахової підготовки, яким небайдужий її результат. Значну роль у цьому питанні здатна відіграти додаткова матеріальна мотивація, програми стимулювання за допомогою загальнодержавних і вузівських стипендій тих, хто здатні в майбутньому забезпечувати позитивні зміни в державі. Цих людей потрібно виявляти «за їх живим відгуком, за їх переконливими проектами для реалізації, можливо й через проведені атестації» (Мулярчук, 2017, с. 232). У процесі навчання необхідно створювати умови, за яких студенти не просто зможуть себе виявити, а й показати прагнення та покликання до певного напряму майбутньої діяльності. Ще М. Вебер звертав увагу на важливість забезпечення феномену покликання у сфері політики. Відповідно він не повинен залишатися без уваги в умовах нагальної потреби всебічної демократизації українського суспільства. Принагідно зауважимо, що цю проблему неможливо вирішити без утворення розгалуженої системи політичної соціалізації, основним спрямуванням якої мають стати: використання інноваційного потенціалу здібних і свідомо налаштованих на служіння державі й суспільству особистостей; підвищення якості публічної інформації з висвітленням ключових проблем суспільно-політичного розвитку країни, передумов, процесу й наслідків державно-політичних і державно-управлінських рішень.

Однією з невирішених проблем в умовах модернізації в Україні залишається формування соціально свідомих суб'єктів політики. Головними умовами на цьому шляху, на думку І. Воронова (2003), є «активне засвоєння політичних знань і політичної свідомості; усвідомлення власних політичних інтересів; формування розвиненого наукового уявлення

про державну владу та шляхи впливу на неї» (с. 296). Забезпечення зазначених умов у нашій ситуації означатиме поступову професіоналізацію управлінської діяльності. Розвиток лідерських якостей у керівних кадрів поряд із фаховим знанням передбачає критичне мислення, налаштованість на впровадження інновацій, динамічне власне пристосування та пристосування свого колективу до змін зовнішнього середовища, відповідальність за результат здійснюваних перетворень. Навіть якщо в керівника присутні вроджені лідерські якості, зважаючи на складність управління в умовах демократії, йому не завадить навчання. Для цього варто налаштувати на державному рівні систему підготовки й перепідготовки керівних кадрів. Особливої уваги заслуговує навчальний курс «Концептуальні засади взаємодії політики й управління», розроблений на базі кафедри державної політики і управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України. Підготовлений колективом цієї кафедри навчальний посібник «послідовно розкриває теоретико-методологічні засади взаємодії політики й управління у публічній сфері, вплив політичного процесу на прийняття і реалізацію політико-управлінських рішень, вплив політичних партій на розвиток управлінських процесів, особистісні засади політики й управління, політичний розвиток і політичну модернізацію в контексті аналізу політичних змін, становлення нової ідентичності та її вплив на політику і державне управління, характер взаємовідносин політичної влади та управління, співпрацю органів державної влади з неурядовими організаціями як напрям політики й управління, аналіз політико-адміністративного реформування як напрям реалізації нової управлінської парадигми, аналіз особистісних засад взаємодії політики і державного управління, особливості реалізації стратегічного планування і управління, а також перспективи й умови застосування психологічного консультування в політиці й управлінні» (Ребкало, 2010, с. 4). Наявність подібного видання засвідчує невідворотний процес прагматизації політичних знань, наближення їх до практики суспільно-політичних перетворень.

Висновки. Однією з найважливіших проблем в умовах демократичного розвитку українського суспільства є формування професійних і особистісних якостей політичних діячів, політичних лідерів і державних службовців, зважаючи на необхідність подолання кризової ситуації в сучасній Україні та утвердження демократичних принципів, правил і процедур. А це, в свою чергу, передбачає цілеспрямоване формування на основі системного розвитку політичної науки і освіти не лише стійких знань про функціонування політики, а й морально-етичних переконань, спрямованих на вдосконалення держави й суспільства, уявлень про збалансовану модель державного управління, доцільну для побудови в Україні. Лише за цих умов нам вдасться подолати практику хаотичного впровадження реформ, забезпечити спадкоємність у діяльності інститутів держави, відпрацювати процедури конкурсної системи рекрутування компетентних державних службовців на всіх рівнях, сформувати довіру громадян до системи державного управління.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Бурлацкий, Ф. (2002). *Никколо Макиавелли. Советник государя*. Москва: Изд-во ЭКСМО-Пресс.

2. Вебер, М. (1990). *Политика как призвание и профессия*. (Ю. Давыдов). Москва: Прогресс. (Оригинальная работа опубликована 1919 г.).

3. Вебер, М. (2018). Протестантська етика і дух капіталізму. (О. Погорілий). Київ: Наш формат. (Оригінальна робота опублікована 1905 р.).

4. Воронов, І. (2003). *Людина і політика: У пошуках гуманістичної альтернативи*. Київ: Генеза.

5. Издательство «Феникс». (1997). Интуиция. В И. Коротец (науч. ред.). *Человек и общество: Краткий энциклопедический словарь-справочник (политология).* (172). Ростов-на-Дону: изд-во «Феникс».

6. Кукуруз, О. (2020). *Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні й Республіці Польща*. Київ: «ФОП-Подолін І. В.».

7. Мулярчук, Є. (2017). Покликання як мотивуючий розвиток освіти в Україні. *Філософія освіти. № 1(20).* 213–234.

8. Ребкало, В., Шахов, А., Голубь, В., та Козаков, М. (Ред.). (2010). *Концептуальні засади взаємодії політики й управління.* Київ : НАДУ.

9. Торкунов, А. (1999). Профессионализм в политике как образовательная задача. *Политические исследования, № 1*, 5–9.

10. Укр. центр духовн. культури. (1998). Професія. В В. Волович (заг. ред.). *Соціологія: короткий енциклопедичний словник*. (436). Київ: Укр. центр духовн. культури.

11. Шемшученко, Ю., Бабкін, В. та Горбатенко, В. (Ред.). (2004). *Політологічний енциклопедичний словник*. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Генеза.

REFERENCES:

1. Burlatskyi, F. (2002). *Nykkolo Makyavelly. Sovetnyk hosudaria.* [Niccolo Machiavelli. Adviser to the emperor]. Moskva: Yzd-vo ЭKSMO-Press. [in Russian].

2. Veber, M. (1990). *Polytyka kak pryzvanye y professyia.* [Politics as a vocation and profession]. (Iu. Davydov). Moskva: Prohress. (Oryhynalnaia rabota opublykovana 1919 h.). [in Russian].

3. Veber, M. (2018). *Protestantska etyka i dukh kapitalizmu*. [Protestant Ethic and the Capitalism spirit]. (O. Pohorilyi). Kyiv: Nash format. (Oryhinalna robota opublikovana 1905 r.). [in Ukrainian].

4. Voronov, I. (2003). *Liudyna i polityka: U poshukakh humanistychnoi alternatyvy*. [A persona and politics. In search of human alternative]. Kyiv: Heneza. [in Ukrainian].

5. Izdatelstvo «Feniks». (1997). Intuitsiya. [Intuition]. V I. Korotets (nauch. red.). *Chelovek i obschestvo: Kratkiy entsiklopedicheskiy slovar-spravochnik (politologiya).* (172). Rostov-na-Donu: izd-vo «Feniks». [in Russian].

6. Kukuruz, O. (2020). *Vzaiemodiia polityky i prava u protsesi suspilnoi transformatsii v Ukraini y Respublitsi Polshcha.* [Interaction between politics and law in the process of Ukraine and Poland social transformation]. Kyiv: «FOP-Podolin I. V.». [in Ukrainian].

7. Muliarchuk, Ye. (2017). Poklykannia yak motyvuiuchyi rozvytok osvity v Ukraini. [Vocation as a motivating development of education in Ukraine]. *Filosofiia osvity. № 1(20).* 213–234. [in Ukrainian].

8. Rebkalo, V., Shakhov, A., Holub, V., & Kozakov, M. (Red.). (2010). *Kontseptualni zasady vzaiemodii polityky y upravlinnia*. [Conceptual bases of interaction of policy and management]. Kyiv : NADU. [in Ukrainian].

9. Torkunov, A. (1999). Professyonalyzm v polytyke kak obrazovatelnaia zadacha. [Professionalism in politics as an educational task]. *Polytycheskye yssledovanyia*, № 1, 5–9. [in Russian].Ukr. tsentr dukhovn. kultury. (1998). Profesiia. [Profession]. V V. Volovych (zah. red.). *Sotsiolohiia: korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk.* (436). Kyiv: Ukr. tsentr dukhovn. kultury. [in Ukrainian].

10. Shemshuchenko, Yu., Babkin, V. & Horbatenko, V. (Red.). (2004). *Politolohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk.*[Political science encyclopedic dictionary]. 2-e vyd., dop. i pererob. Kyiv: Heneza. [in Ukranian].

Iryna Gorbatenko,
Candidate of Political Science (PhD), Associate Professor,
Department of Political Science, National Pedagogical Dragomanov University

Professionalism in Politics: Main Characteristics and Directions of Security in Ukraine

The proposed article describes the main determinants of professionalism in politics and some areas of its provision in modern Ukraine. Based on the ideas of N. Machiavelli and M. Weber, the controversial nature of the influence of intellectual achievements on the specifics of modern political activity is clarified. Objective and subjective characteristics of political professionalism are considered. Politics as a social phenomenon is manifested in two interacting dimensions -

objective and subjective. It was found that the subject of political activity, on the one hand, depends on society and the objective circumstances in which its development takes place at a certain historical stage (requests and requirements of public opinion, real needs and interests of social groups, etc.), on the other hand, his activity depends on subjective characteristics, personal qualities (ability to achieve goals, experience of state-building activities, compliance with moral and legal norms, organizational skills). Possibilities and prospects of real implementation of political professionalism as an integral part of modernization of Ukrainian society, which provides a combination of science and education in a holistic set of knowledge in the system of training on the basis of higher education of political scientists; concentrating efforts on the problem of conformity of the chosen specialty and internally conditioned vocation of a specific individual with proper stimulation of talented students; formation of socially conscious policy actors, improvement of their professional and leadership qualities.

Key words: *political professionalism, Machiavellianism, rational bureaucracy, political science and education, professional vocation, conscious subject of politics.*

https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series22.2020.29.15
УДК 17.022.1:316.334.3:32

Гуменюк Алла Германівна,
кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри політичної психології та міжнародних відносин
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
alla1969.04@gmail.com; ORCID: 0000-0002-7930-3666

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ІМІДЖУ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ ЧАСТИНИ ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ: ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

У статті обґрунтовується необхідність подальшого політологічного аналізу проблеми іміджу. Зі зростанням демократії число суб'єктів політики також збільшується, відтак проблематика позиціонування важлива і для окремих осіб, які беруть участь у політичному житті суспільства, і для організацій, інституцій, громадських ініціатив, міжнародних мереж. Імідж осмислюється традиційно (як технологія, стратегія, реклама чи пропаганда певного образу), а також у відносно новому аспекті (як правило й норма демократичного співжиття та порозуміння). Запропонований аналіз нових тематичних наукових публікацій, переважно українських авторів. Політологічні праці останніх років вказують, передусім на конкретні суб'єкти як виразники певних іміджевих стратегій: політичні партії, окремі органи влади, державу і навіть транзитивні демократії. Проблематика формування образів у політиці розширюються аж до рівня якості та потенціалу існуючого політичного режиму, механізмів взаємодії держави та громадянського суспільства. Окремо вирізнено імідж аналітичних центрів, впливовість яких зростає з утвердженням демократичних орієнтирів. Технології сучасного розвитку іміджу, зокрема його інтернет-супровід поступово стає самостійним та перспективним напрямом подальших політологічних досліджень. Суспільний запит найчастіше визначає зміст, якість та навіть кількість поширених у конкретних політико-історичних умовах іміджів. Міждисциплінарність проблеми вносить свої корективи у розуміння сутності та завдань іміджу. Зокрема посилено аргументацію на користь конструювання політичного іміджу з урахуванням відповідальності перед суспільством. Сучасний гармонійний образ в суспільно-політичному житті доповнює наукова, волонтерська, просвітницька, екологічна, аналітична діяльності.

Ключові слова: *імідж, політичний імідж, прикладні політичні дослідження, аналітичні центри, соціальна відповідальність.*

Вступ. Поняття «імідж» серед основних у сучасній політичній науці, особливо у прикладних політологічних дослідженнях, покликаних вивчати, аналізувати реалії політичного життя суспільства та напрацьовувати дієві політичні рекомендації, стратегії